

En tærskedag midt i trediverne

Af K: Skammelsen, Skyum

Det var ikke bare dagen, det var dagenes dag. Det var næsten mere end fødselsdag. Det var i dag, vi skulle have tærskemaskine, jeg havde fået fri fra skole, officielt fordi jeg skulle hjælpe, selv ombåde degn og alle andre vidste, at hjælp fra en tiårs knægt ikke var meget bevendt til det arbejde, som forestod.

Mor havde i flere dage "lavet til tærskemaskine". Høns var blevet slagtet, rullepølse kogt, sigtebrød var bagt, og vi havde fået et helt anker hvidtøl hjem. Jeg tror, at et anker indeholdt omkring 10 liter. Og nu var dagen kommet, nu kunne vi vente tærskemaskinen ved middagstid. Noget bestemt tidspunkt var ikke opgivet, for de skulle først være færdige et andet sted, og var der et eller andet, der drillede, kunne det trække ud. Ladeportene stod allerede vidtåbne. og stuehusloftet var fejlet, klar til at modtage resultatet af årets slid, de gyldne dynger af frisk korn.

Mange gange måtte jeg til hushjørnet for at se efter, om den snart kom, og endelig kom den til syne ved skolens træer, først traktoren, så tærskværket, derefter halmpresseren og tilsidt en vogn med avnerør og andre løse dele. Osende og skrاملende kom den sindig hen ad grusvejen, og nu drejede den ind på vores privatvej. Traktorens forhjul var så langt ude til højre, som de kunne komme, for at det bageste hjul af det lange tog ikke gik i grøften til venstre. Laust Urbrand styrede den gamle Fordson med sikker hånd. Laust var mine drømmes helt, ikke fordi jeg kendte Laust særlig godt, men han kunne køre traktor. Når jeg blev stor, vilde jeg køre traktor ligesom Laust. Vore dages drengedrømme om at ligne piloten, der styrer rumskibet gennem tid og rum, er ikke vildere, end mine var om at komme til at køre traktor.

Ganske langsomt fulgte den store maskine efter traktoren ind i laden, ilæggeren, pressemanden og de to kornbærere, de faste folk som fulgte maskinen fra sted til sted og forestod opstillingen, placerede sig på strategisk vigtige steder og så efter, at man ikke kørte imod noget. "Holdt" råbte ilæggeren. "holdt" råbte jeg, og Laust standsede straks. Det var godt, jeg råbte, ellers havde Laust nok ikke hørt det, og så var bagenden af maskinen gået imod kanten af ladeportene. Den store donkraft kom frem og blev sat til et hjørne af maskinen, så den blev skubbet sidelæns, "den blev kåest", nu kunne den gå fri af porten, og Laust kørte et par meter længere frem. Der blev lagt specielle klodser til hjulene, så maskinen stod fast. Imens blev presseren kørt på plads, og pressermanden lagde ligeledes klodser til dens hjul. Den lange rem fra tærskværk til presser blev kørt på, avnerørene blev lagt ud fra maskinens avnbleser til "æ ownrom" avnerummet i laden. Så blev den store brede drivrem sat på maskinen og traktoren. Laust kørte forsigtigt bak, til remmen var tilpas stram, en pæl blev banket ned ca. en meter foran traktoren, og donkraften blev sat i spænd, så traktoren ikke rokkedes.

Imens var resten af mandskabet kommet. De var gået ind for at spise. De faste folk trængte ikke så hårdt. De havde lige spist, hvor de kom fra. De spiste hurtigt, det var ikke ved bordet, de tjente deres løn. Det var da heller ikke

mere, end man lige var færdige, så startede Laust maskineriet. Sikke en vidunderlig støvsky, der stod ud overalt! Det var det støv, som havde løsnet sig under transporten.

Folkene kom på plads, to mand op i korngulvet, Christoffer smed negene ud til kanten, og Niels forkede på maskinen. Tre mand arbejdede på maskinen, een forkede på "bordet", et skrånende brædt vel ca. 1 gange 2 meter. På den anden side stod Hans, en konfirmeret knægt, der tjente i nabolaget. Han skar snoren over og skubbede neget ned til ilæggeren, som stod i en fordybning ved enden af bordet. Mellem ham og bordet var det åbne gab ned til maskinens brøllende slagler. Han trak neget til sig og lod maskinen æde jævnt og hurtigt. Bagved stod de to kornbærere parat. Støt og roligt skiftedes de til at bære de tunge kornsække op på loftet. Det var ikke så slemt hos os, men mange steder var loftrummet så lavt, at de ikke kunne gå oprejst, men nærmest måtte kravle på knæene, og det var ikke just let med mere end 200 pund på nakken.

Ved den anden ende af maskinen var to mand beskæftiget med at bære halmballerne op på staldloftet, hvor andre to slæbte dem til den anden ende og fyldte loftet fag for fag.

Halmpresseren var ret ny og moderne, den bandt selv snore om halmen, et stort fremskridt fra den forrige presser, som jeg svagt erindrer i brug. På den sad Johannes altid og syede med en sæk over nakken, det vil sige, han jog et spyd som en overdimensioneret hæklenål gennem halmen og fangede snoren nedenunder, trak den op og bandt de to ender sammen. Det var et beskidt, ensformigt og til tider koldt arbejde.

Neg efter neg forsvandt ind i gabet på det forslugne uhyre. Nu begyndte det at blive spændende. Der kom jævnlige mus frem, vor foxterrier og jeg gjorde, hvad vi kunne, en nabodreng havde fanget 16 mus, da de havde maskinen, så jeg skulle gerne have flere. Til allersidst var der håb om et par rotter. Det ville være endnu bedre.

Endelig, efter ca. to en halv times arbejde, var bunden nået. Så var vi halvfærdige, og så skulle der spises, inden man gik i gang på den anden side af maskinen. Stuede kartofler, varme frikadeller, rugbrød med hjemmelavet pålæg og kaffe. Det var en meget almindelig menu. Man behøvede ikke at sige "værsgo" eller på nogen måde nøde, her var det om at gøre at få noget under vesten i en fart. Laust var ikke med inde. Han smurte og rensede maskinen til den næste "beed". Så kunne han spise, når maskineriet var godt i gang igen.

Atter var man igang, atter var folkene i den støvfylde luft, men ingen beklagede sig, ingen snakkede om smudstillæg, ingen tænkte på, at det kunne være anderledes.

Ilæggeren gjorde tegn til Laust om at afløse sig lidt. Laust gik i kassen, og ilæggeren gik ned. Selv en tærskedag har naturen sine krav. Min søster kom ind, både flov og forarget, det var dog for galt: Da hun i sit lovlige ærinde var ude for at give ænderne vand og vilde smide

det snavsede om bag skuret, var det nær blevet på ilæggerens bare ende. Nåja, hvad skulle manden gøre, han kunne jo ikke vide, at en ung pige havde ærinde bag det hus netop på det tidspunkt.

Skolen var slut for denne dag, og et par af mine kammerater kom. Nu skulle der laves sjov. Halmbærerne kunne finde på at smide os i en dyng løshalm og begrave os godt. Det tog vi ingen skade af. Værre var det, hvis kornbærerne fik fat i os. Så kunne vi risikere at blive puttet i en sæk, der blev lukket forsvarligt med en snor. Så var der ikke andet at gøre end at vente på, at en af kammeraterne listede sig hen og løsnede snoren.

Det var ved at blive mørk inde i laden. Far fik tændt "Petromax"en og hængte den op i en solid snor højt i laden, og staldlygten kom op på loftet til kornbærerne. Omsider var vi færdige, remme og klodser blev fjernet, og langsomt blev maskine og presser kørt ud i gården og spændt sammen, klar til at køre om til vor nabo, hvor der skulle tærskes næste dag. Selv om der var betydeligt kortere tværs over marken, foretrak man alligevel at følge vejen, ellers skulle de til at afmontere de glatte transportringe, der var lagt om hjulenes store jernkløer. Uden disse ringe måtte man ikke køre på vejene, da kløerne så ødelagde den faste grusbælgning. Men når ringene var på, snurrede hjulene rundt, så snart man kom ud på marken. Nutidens gummihjul var ikke kommet i brug, men traktorkraft var dog et stort fremskridt fra lokomobilen, den transportable dampmaskine. Jeg kan svagt huske den i brug, men fra andre ved jeg, at der skulle mindst tre svære heste til at flytte den fra sted til sted, så husmændene måtte snakke godt med gårdmændene for at få hjælp. Det hændte dog, at nogle husmænd slog sig sammen og forsøgte at spænde fire eller seks små heste for, men sådanne sammenbragte spænd, hvor hverken heste eller kuske var vant til at arbejde sammen, kunne let ende med hvinende og sparkende heste, bandende mænd og ødelagte seletøj.

En anden ulempe ved lokomobilen var, at der helst skulle stå et læs kul og en ajletønde med vand. Vandet var til maskinens forbrug og ikke for at sikre sig mod brandfare, der selvfølgelig var, når der arbejdedes med åben ild så nær halm og avner.

Inden folkene forlod stedet, var de selvsagt inde for at spise og få deres løn. De faste folk fik lidt mere end de andre, flyttepenge, som det blev kaldt. Det var for det ekstra arbejde, de havde med opstilling og nedtagning. Naboerne fik intet, til gengæld skulle Far hjælpe dem. Så holdt de allesammen pengene hjemme.

Nu, da dagens arbejde var gjort, var der lidt bedre tid til snak under måltidet. Der blev fortalt historier, og man smådrillede hinanden i al godmodighed. Ilæggeren var en lille tyk mand med korte ben, og så gik han altid med en rødlig kasket. Da han kom ind, efter at de andre var begyndt med spisningen, stod der på hans tallerken en stor rund kartoffel med en mindre ovenpå og en stykke rødbede øverst, alt holdt på plads og i balance af tændstikker, Ligheden var, om ikke slående, så dog tydelig. Alle morede sig, mest såmænd ilæggeren. Han fik nok hævn en anden gang.

Dagen var slut, maskineriet rullede af gårde, alle trængte til at blive vasket. Far gik ud for at lukke ladeportene og forvisse sig om, at ingen gnist lå og ulmede. Så fulgtes vi alle op på loftet for at se, hvor stor dyngen var blevet. "Se, hvor stor en høst, Gud har givet os", sagde mor, idet hun lod en håndfuld korn løbe mellem fingrene. Far nikkede, han kunne også have sagt "amen", men det gjorde han ikke.

Så gik vi ned, og "hjemmet gik til hvile med høsten i sin favn."

(Kilde: Historisk Årbog for Thy, Mors og Vester Hanherred 1984, side 58-62).